

Inhoud van deze nieuwsbrief:

1. *Als u de baas van Nederland zou zijn...*
2. Themamiddag Stookklachten
3. Vacature: Coördinator BurgerAlliantie
4. Symposium "Patiënt en Milieu"
5. Blootstelling aan koolmonoxide (CO)
6. Meld lokale milieu-incidenten

1. "Als u de baas van Nederland zou zijn, wat moet er volgens u dan gebeuren?"

Deze vraag werd door kamerlid Boelhouwer (PvdA) van de vaste Tweede Kamercommissie van VROM gesteld aan Frits Raaphorst (directeur MGM) tijdens het rondetafelgesprek over gassing van containers. Bij dit gesprek waren, behalve het MGM, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, de overheid en gezondheidsorganisaties aanwezig.

In het rondetafelgesprek dat plaatsvond in het gebouw van de Tweede Kamer op 24 januari jl. is onder meer besproken welke alternatieven er zijn om het aantal gegaste containers en de risico's hiervan te verminderen.

In Nederland wordt gedacht aan het alternatief van verhitting in plaats van gassing met bestrijdingsmiddelen. Door overleg met de landen waar de importcontainers vandaan komen, kan het aantal gegaste containers uit die landen waarschijnlijk afnemen. Kennisbevordering, voorlichting bij Nederlandse bedrijven, betere handhaving en betere signalering (stickers op de containers) kunnen het aantal incidenten mogelijk terugbrengen.

Frits Raaphorst antwoordde dat het opzetten van een taskforce waarin alle betrokken inspectiediensten vertegenwoordigd zijn en activiteiten en informatie afgestemd en uitgewisseld worden een eerste stap in de goede richting zou zijn. Momenteel zijn er maar liefst 17 afzonderlijke inspectiediensten werkzaam in de haven, die, zo blijkt, een uiterst gebrekkige onderlinge afstemming en communicatie hebben. Daarnaast pleitte hij ook voor verscherping van de toegestane blootstellingsnormen voor containergassen.

Het themanummer over gassing containers van het MGM is te downloaden via www.meldpuntgezondheidenmilieu.nl onder het kopje **Publicaties**. Een papieren versie is tegen twee euro excl. verzendkosten te bestellen via: info@meldpuntgezondheidenmilieu.nl o.v.v. themanummer Gassing Containers.

2. Themamiddag Stookklachten

Wat vooraf ging...

Al sinds 1982 is er strijd in Nederland over de effecten van houtrook op de omgeving, zowel m.b.t. het blootgestelde individu als tot de luchtkwaliteit in het algemeen. In 1982 verscheen de studie van P.A. Okken: Milieu-effecten van allesbranders en open haarden, van het Milieukundig Studiecentrum Groningen. Meteen erna brak er een storm los in Nederland: de fabrikanten van houtkachels pikten dit niet en spanden een proces aan tegen Okken en medewerkers. Toenmalig minister Winsemius kondigde strenge maatregelen aan.

In 1990 mengde Milieudefensie zich in deze strijd. In het hele land ontstonden in die tijd "verzetshaarden" tegen deze vorm van luchtvervuiling. In Alkmaar werden regels gesteld voor beperking van rookvorming in een bungalowwijk. Het beroemde geval Hapert doorbrak de starre houding van de overheden door een succesvolle gang naar de Raad van State. Daarna volgden meer successen. De toenmalige minister Alders beloofde maatregelen te nemen. De typekeuringsregeling voor houtkachels van Alders werd vastgesteld en trad in werking op 1 januari 1997. Helaas bleek de

wet te worden ontdoken, en wel voor 20%.

In 1996 heeft het MGM op grond van vele meldingen van gezondheidsklachten VROM erop gewezen dat de wetgeving niet toereikend was en voorstellen uitgewerkt tot aanscherping van art. 7.3.2. van de modelbouwverordening. Tevens is middels een communicatieproject getracht het probleem aan te pakken. VROM streefde geen verbod op stoken na, omdat hier onvoldoende draagvlak voor bestond in de Tweede Kamer (1993b). Verondersteld werd dat het voldoende was een Handboek Sfeerverwarming te publiceren, afspraken te maken over de kwaliteit van brandstoffen en de emissie-eigenschappen van bestaande en nieuw op de marktgebrachte houtkachels te verbeteren door afspraken te maken met de producenten. In 2004 is de type-keuring van haarden afgeschaft vanwege een verbod door de EU. Het was een economische maatregel; doorvoering van de wet zou concurrentie-belemmerend werken. Maar nog steeds is het zo, dat zeer vervuilende houtkachels nog steeds gestookt mogen worden en dat controle op gebruikte brandstof moeilijk, zo niet onmogelijk is.

Stand van Zaken anno 2007?

Aan de vraag of er anno 2007 meer mogelijkheden zijn om overlast en hinder beter objectieverbaar te maken t.b.v. juridische procedures en zo tot een snellere klachtafhandeling c.q. probleemoplossing te komen, werd op de door het MGM georganiseerde themamiddag op 14 december 2007 in Utrecht uitgebreid aandacht besteed. Milieujurist F. Scheffer lichtte toe, hoe een gemeente moet worden benaderd. De ambtenaar van de Milieudienst Groningen, Willem de Boer, vertelde van de worsteling voor een adequate aanpak door ambtenaren. Vaak hebben ze niet meer mogelijkheden dan de politiek hun toestaat. Ook de Nestor van de bestrijding van houtrook -Bert Vermeulen- was aanwezig. Hij heeft als één van de eersten een proces wegens rookoverlast gewonnen bij de Raad van State; in de uitspraak staat duidelijk vermeld, dat de gemeentelijke overheid de bevoegdheid heeft in te grijpen bij de stoker. Tot slot sprak ir. Frans de Bree. Hij heeft modelberekeningen gemaakt van woningen in Nuth. In de ene woning woont de stoker, in de andere degene die de overlast ondervindt. De Bree heeft haarfijn berekend wat de overlast inhoudt, namelijk een verhoging van de concentraties van de specifiek in rookgassen voorkomende schadelijke stoffen, waardoor de Europese normen voor luchtkwaliteit wat betreft fijnstof ter plaatse werd overschreden. (Grote hoeveelheden fijn stof en PAK's onder andere.) Ook waarschuwde de Bree voor het meten in het wilde weg van luchtvervuiling door een houtkachel. Er kan **alleen** gemeten worden bij de rookuitlaat om de emissie van een houtkachel vast te stellen.

Volkskrant

Ook journaliste Marieke Aarden van de Volkskrant was uitgenodigd. Het artikel "*De ramp die open haard heet is erger dan diesels*" dat over deze themamiddag verscheen in de Oudejaarseditie van de Volkskrant is via het MGM op te vragen.

Aanbevelingen

Binnenkort verschijnt MGM's Nieuwsbrief Plus getiteld Stookklachten met daarin een uitgebreid verslag van deze middag. Eén van de aanbevelingen die voortkwam uit de themamiddag Stookklachten was om de klachten thematisch te bundelen en er een nieuwe BurgerAlliantiegroep met het thema Stookklachten voor in het leven te roepen.

3. Vacature: coördinator BurgerAlliantie

Helaas is onze coördinator Burger Alliantie al enige tijd ziek en daardoor is de burgerondersteuning van het MGM maar beperkt mogelijk. Wij zoeken dan ook met enige spoed tijdelijk een actieve duizendpoot die de burgerondersteuning op zich wil gaan nemen. Interesse? Neem dan contact op met Frits Raaphorst. E: f.raaphorst@gezondmilieu.nl T: 030-2430879. Meer informatie over wat de BurgerAlliantie is en voor wie, is te vinden op: www.meldpuntgezondheidmilieu.nl

4. Symposium 'Patiënt en Milieu'

In het kader van de Week van de Gezondheid, een initiatief van de Nederlandse Public Health Federatie (NPHF), organiseert het MGM, samen met het PGM, het symposium "Patiënt en Milieu" op vrijdag 11 april in Antropia.

De stichtingen Platform Gezondheid en Milieu en Meldpunt Gezondheid en Milieu ondersteunen organisaties respectievelijk burgers met actuele informatie op het gebied van milieugerelateerde gezondheidsschade.

Chronische patiënten zijn extra kwetsbaar voor milieublootstellingen door onder meer beschadigde verdedigings- en herstelmechanismen en verzwakte conditie. Veel chronische ziekten hebben gemeenschappelijke risicofactoren. Door vermijdbare blootstellingen te reduceren kunnen zij hun gezondheid beter beschermen. Dit geldt voor nagenoeg alle ziekten, ongeacht de oorzaak.

Graag zouden wij een maatschappelijke discussie op gang brengen over nut en noodzaak om kwetsbare groepen beter te beschermen tegen milieurisico's. Wij nodigen daarom iedereen die op dit gebied werkzaam is of die zich als patiënt in het onderwerp wil verdiepen van harte uit. Het symposium sluit af met een forumdiscussie, waaraan vertegenwoordigers van patiëntenorganisaties nadrukkelijk worden uitgenodigd deel te nemen.

Het programma, een aanmeldformulier en meer informatie over chronische ziekten en milieu is te vinden op onze website: www.meldpuntgezondheidenmilieu.nl. Wilt u de uitnodiging toegestuurd krijgen neem dan contact op met het landelijk bureau van het MGM te Bunnik: 030-2430872.

5. Blootstelling aan koolmonoxide (CO)

Een enkele keer krijgen we meldingen van mensen, die denken dat ze chronische neurologische klachten hebben overgehouden aan een blootstelling aan koolmonoxide. Zo kregen we onlangs de vraag van iemand die in haar jeugd langdurig was blootgesteld aan een lekkende schoorsteen, die de oorzaak was van lage concentraties CO in de woning gedurende een lange tijd. Mede door de krantenkoppen van de laatste tijd als *'Echtbaar komt om in caravan door koolmonoxide'*, *'Belabberde ventilatie blijkt de oorzaak van vergiftiging heel gezin'* en andere soortgelijke berichten, leek het ons nuttig om aan deze vraag aandacht te besteden.

Onze toxicologe Mariët Ticheler deed een uitgebreide literatuurstudie naar de effecten van koolmonoxideblootstelling. Hieronder vind u de samenvatting en aanbevelingen. Het gehele artikel is te lezen op: <http://www.meldpuntgezondheidenmilieu.nl/documenten/faqs/a.koolmonoxide.febr2008.pdf>

Samenvatting

Koolmonoxide (koolstofmonoxide, kolendamp, CO) is een van de belangrijkste oorzaken van vergiftiging. CO wordt wel een sluipmoordenaar genoemd, omdat je het niet ruikt en niet ziet.

Bij acute vergiftiging (blootstelling aan een hoge CO concentratie) krijgt iemand eerst aspecifieke symptomen, deze kunnen makkelijk aangezien worden voor een griepje. Vervolgens kan de persoon plotseling bewusteloos raken of in ernstige gevallen een hart- of ademstilstand krijgen. Erg verraderlijk van CO vergiftiging is dat in sommige gevallen, lange tijd (dagen, weken of maanden) nadat de patiënt in eerste instantie hersteld is, plotseling weer ernstige neurologische klachten kunnen ontstaan. Aangezien er dan een tijd overheen is gegaan, wordt een verband met de koolmonoxidevergiftiging meestal over het hoofd gezien.

Ook langere termijn blootstelling aan lagere hoeveelheden is verraderlijk. Daarbij krijgen patiënten namelijk vaak alleen allerlei aspecifieke (griepachtige) klachten. Als er niet geconstateerd is dat er sprake is van een CO lek en omdat er in deze gevallen geen sprake is van bewustzijnsverlies kan makkelijk een verkeerde diagnose worden gesteld.

Mensen met long- en/of hartaandoeningen zijn erg gevoelig voor effecten van CO. Bij zwangeren verhoogt CO bij de moeder het risico op complicaties en bij de foetus het risico op ontwikkelingsstoornissen, hersenschade en sterfte. Kinderen en ouderen lopen meer risico op CO vergiftiging. Daarnaast kan bepaald medicijngebruik de risico's van CO vergiftiging verhogen.

Aanbevelingen

- Wees bedacht op de vorming van koolmonoxide door uw kachel, geiser of open verwarmingsketel. Als u in een kamer stookt en de ramen beslaan of het dubbelglas wordt vettig, kan dat duiden op de aanwezigheid van koolmonoxide. Ook als u last krijgt van branderige ogen, hoofdpijn en duizeligheid kan dat een aanwijzing zijn. Gele/oranje vlammen van een geiser of ander gastoestel duiden op een onvolledige verbranding, waarbij koolmonoxide ontstaat. Schoorstenen van de benedenverdiepingen, die door uw woning lopen, kunnen lekken. Houdt dat in gedachten bij langdurige griepachtige klachten. Schoorsteenvegers kunnen de schoorsteen op lekkages met een camera controleren. www.aspb.nl
- Laat de schoorsteen regelmatig vegen. Bij het stoken van hout, kolen of olie ontstaan onverbrande deeltjes. Deze deeltjes kunnen zich tegen de wand van het rookkanaal hechten en

deze verstopen. Er is dan weinig of geen trek meer. Verbrandingsgassen slaan terug de kamer in waardoor er gevaar ontstaat voor koolmonoxidevergiftiging. Een verstopt kanaal kan ook een schoorsteenbrand veroorzaken. Daarom is het van belang de schoorsteen **één** keer per jaar te laten vegen. Bij intensief gebruik is **twee** keer per jaar vegen verstandig.
www.aspb.nl en www.brandveilig.com

- Smoor een kachel niet teveel. Er komt dan te weinig zuurstof bij en dit geeft onvolledige verbranding. De capaciteit van de kachel moet aangepast zijn aan de grootte van de ruimte, zodat gesmoord stoken niet nodig is. Dit is ook beter voor het milieu buiten uw woning.
- Zorg altijd voor voldoende ventilatie in de woning en ventileer op de juiste manier (Lees de handleiding, indien u mechanische of balansventilatie heeft!). Luchtaanvoer en afvoer mogen nooit worden afgesloten. Dit geldt zowel voor natuurlijke als voor mechanische ventilatie. De kieren in woningen die vroeger zorgden voor aanvoer van lucht, zijn zo goed als overal weggeïsoleerd. Nieuwe woningen zijn geheel kierdicht gemaakt. In veel woningen komt de frisse lucht naar binnen via roosters en klappaampjes, die vaak vanwege tocht of inbraakkans gesloten worden. Het is van groot belang dat ze open staan, zeker bij stoken! Heeft u een sterke afzuiging en kan er niet voldoende lucht worden aangevoerd door de daarvoor geëigende aanvoeropeningen of kanalen, dan ontstaat onderdruk in de woning, waardoor verbrandingsgassen van open installaties naar binnen worden gezogen, met alle gevolgen van dien. Ook caravans worden vaak slecht geventileerd. Dit is een kleine ruimte, waardoor de concentratie CO snel hoog kan oplopen. Vaak is de afloop van de blootstelling hier dodelijk.
- Laat uw verbrandingsinstallaties regelmatig controleren. Voor alle gastoestellen is het van groot belang dat ze jaarlijks gecontroleerd en onderhouden worden door een erkend installateur.
- Let ook op vervuiling van de pitten van het gasfornuis.
- Voor extra veiligheid is het aan te bevelen een CO-melder in huis of caravan te hebben. Zij zijn bij diverse doe-het-zelf zaken verkrijgbaar voor ongeveer 40 euro.
- Patiënten die een acute CO vergiftiging hebben gehad, kunnen op termijn neurologische klachten krijgen. Het is goed daar alert op te blijven, aangezien dit zelden voorkomt en dit in de medische wereld daarom weinig bekend is.

6. Meld lokale milieu-incidenten

Sinds een jaar houdt het MGM een database bij waarin een selectie lokale en onverklaarbare incidenten/gebeurtenissen worden opgeslagen. De bedoeling is om zo een archief op te bouwen opdat wij onze meldingen m.b.t. milieugerelateerde gezondheidsklachten ook jaren later nog kunnen vergelijken met lokale incidenten die in het verleden op een bepaalde plek hebben plaatsgevonden. Zo kunnen wij ook mogelijke relaties signaleren die anders nooit worden gelegd of waarvan het bestaan nog onbekend is.

Hulp gevraagd

Bent u betrokken bij het instandhouden van een gezonde leefomgeving in uw buurt of wijk, en tevens een lezer van huis-aan-huisbladen of wijkkranten of volgt u het nieuws op de regionale zender? Dan bent u voor ons en voor uw leefomgeving van onschatbare waarde! Het is voor ons alleen namelijk ondoenlijk om alle plaatselijke milieu-incidenten in Nederland te lokaliseren en daarom vragen wij uw hulp daarbij.

Wat wel en wat niet melden?

Stel u voordat u een lokaal incident aan ons meldt, uzelf de volgende vraag: kan dit in de toekomst mogelijk gezondheidsklachten tot gevolg hebben? Zo ja, vul dan het milieu-incidentenformulier op onze website a.u.b. zo nauwkeurig mogelijk in, des te beter onze registratie.

Let wel: het MGM registreert alleen, dus licht zonodig altijd uw plaatselijke GGD en/of milieudienst in.

